

NOORA KUNNAS

SALMANTERIN
TERTTU
JA SORKKARAUTAGAALA

KUVITTANUT
TEEMU JUHANI

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Teksti © Noora Kunnas ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022
Kuvat © Teemu Juhani ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-43973-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

1. LUKU

Joukkopako vankiloista

– Katsokaa kuinka huikean näköinen pilvi! kiekaisi Pedro-kukko ja osoitti taivaalle. – Aivan kuin sähkönsiset jumppatrikoot. Eikö olekin?

Lapset, Lilli ja Mikko, katsoivat ylöspäin ja kurtistivat kulmiaan. He kallistivat päätään puolelta toiselle ja yrittivät kaikin voimin nähdä jumppahousujen leijailevan taivaalla, mutta turhaan. Heistä pilvi ei näyttänyt juuri mitään.

Naakkalan kaupunki paistatteli kesäisen auringonporotuksen alla. Kaikkialla oli vehreää ja kaunista. Lilli ja Mikko Junnila istuskelivat pihatuoleissa ja siemailivat sitruunalimonadia korkeista laseista, joissa oli sokerireuna ja sateenvarjot. He olivat saapuneet Naakkalaan paria päivää aiemmin, kun heidän vanhempansa olivat lähteneet työmatkalle. Mikon ja Lillin Jim-sedän harmiksi lapset olivat tulleet hänen luokseen hoitoon.

– Eivätkö he voi mennä isälle ja äidille? oli Jim mu-

rissut veljelleen Jaakolle, kun tämä oli ilmoittanut lasten saapumisesta.

– Kaikki neljä isovanhempaa ovat yhteisellä paritanssikurssilla Kuhmossa, Jaakko oli kertonut.
– Lapset tulevat sinulle. Tehän olette pärjänneet niin hyvin aiemminkin. Ja olethan sinä Mikon kummisetä.

Eikä Jimillä ollut sen enempää sananvaltaa asiaan. Vaikka Jimin mukaan hänet oli törkeästi huijattu tehtävään.

Jim-setä oli siitä ikävä ihminen, että hän ei pitänyt juuri muista kuin itsestään. Lapsia hän suorastaan inhosi.

– Minä en ole koskaan ollut mikään nulikka, Jim tupasi sanomaan.

– Et ehkä nulikka, mutta aikamoinen mukula, oli Jaakko nauranut tämän kuullessaan.

Hän kyllä muisti Jimin olleen lapsi. Hiukan takakireä ja pikkuvanha toki, mutta lapsi siinä missä kaikki muutkin.

Nykyään Jim-setä listasi elämänsä tärkeimmiksi asioiksi putipuhtaan, valkoiseksi sisustetun, laatikkomaisen talonsa, asfaltoidun pihansa sekä joka vuosi vaihtuvan autonsa. Tällä kertaa pihalla seisojaksi kaksipaikkainen punainen urheiluauto, joka oli niin matala, että sen sisään piti ryömiä.

– Sillähän voi melkein ajaa toisten autojen ali, Jaakko oli todennut.

– Tollo, oli Jim murahtanut vastaukseksi.

Jim oli hyvin tarkka kodistaan. Missään ei saanut näkyä likaa, eikä minkäänlainen elämän jälki ollut tervetullutta. Lapset olivat hänen mielestään tahmeita, likaisia ja kaiken kaikkiaan ällöttäviä. Jim olikin merkinnyt poliisin sulkunauhalla reitin lasten vierashuoneesta keittiöön, heidän käyttämänsä kylpyhuoneeseen sekä ulko-ovelle. Näin hän varmisti, etteivät Mikko ja Lilli päässeet holtittomasti haahuilemaan talossa.

Jim oli piinkova bisnesmies ja vietti päivänsä töissä omassa mainostoimistossaan. Sinne hän lähti aikaisin aamulla, palaten kotiin vasta illalla.

Olisi voinut kuvitella, että lapsilla tulisi aika pitkäksi sinä aikana kun setä oli poissa, mutta näin ei suinkaan ollut. Ei sinne päinkään. He olivat nimittäin tutustuneet Jimin naapuriin. Erikoisesta ja hämmentävän vanhasta Salmanterin Tertusta ja tämän puhuvasta, yltiöpositiivisesta Pedro-kukosta oli tullut lasten hyvät ystävät. Pedro oli omituinen ja tyylytietoinen kukko, joka pukeutui tekonahkatakkiin ja bootseihin.

Salmanterin Tertun ikä ei ollut lapsilla tiedossa, mutta he epäilivät hänen huitelevan ainakin sataa vuotta. Terttu oli kertonut toimineensa aiemmin muun muassa merirosvona sekä toimittajana. Ja oli hänellä ollut ura kelloseppänäkin. Lapsia ei olisi yllättänyt, jos Terttu olisi kertonut keikkailleensa The Beatlesien kanssa. Sen verran ihmeellinen tämä Jimin naapuri oli.

Terttu ja Pedro olivat johdattaneet Mikon ja Lillin mitä eriskummallisimpiin seikkailuihin. Yhdessä he olivat ratkaisseet myös monen monta rikosta, ja näin heistä oli tullut varsin tuttuja Naakkalan poliisipäällikkö Jarmo Taaterille.

Nyt Lilli ja Mikko istuivat shortseissa ja t-paidoissa Tertun pihalla Pedro-kukon kanssa, tummat, tuuheat, kurittomat tukat joka suuntaan sojottaen, ja kuuntelivat radiota.

– Tämä se vasta on huikeaa elämää, huokaisi Pedro ja ryysti pillillä mehua.

Vihreän rintamamiestalon avonaisesta ovesta tuli ulos iloisesti hymyilevä vanha nainen. Tällä oli suuret pyöreät silmälasit ja päässä hattaraa muistuttava valkoinen tukka. Nainen oli Salmanterin Terttu. Pedro pyörähti dramaattisesti tuolissaan ympäri ja hänen nokkansa loksahti auki.

– Sinä! hän huudahti yllättyneenä.

Lapset hämmästyivät Pedron reaktiota.

– Etkö tiennyt Tertun olevan kotona? ihmetteli Lilli, mutta Pedro nyökytti päätään.

– Tiesin, tiesin, hän vastasi.

– Miksi sitten olit niin ällistynyt? kysyi Mikko.

– Pedro hämmästyyy nykyään melkein joka asiasta, Terttu sanoi ja tuli istumaan pöydän ääreen.

– *Ja sitten uutisiin. Eri puolilta Suomea on kuulunut*

kummia, kun maamme paatuneimmat rikolliset ovat paenneet joukolla vankiloista, kuului naisen ääni radiosta.
– *Mistä on kyse ja miten he ovat päässeet ulos, tätä kysyimme Helsingin vankilan johtaja Kaija Kytältä.*

Terttu nousi ja lisäsi ääntä radioon.

– *Emme ole koskaan nähneet mitään vastaavaa. Tämä on häpeällistä aikaa vankiloillemme. Vankiloista on paettu tunneleita kaivaen, kaltereita viilaamalla, heittäytymällä pyykkikuiluihin, eikä yksikään kelmi ole palannut lomitaan. Paothan ovat kuin suoraan elokuvista! Pyydämmekin kansalaisia pitämään silmänsä auki ja ilmoittamaan entistä herkemmin viranomaisille kaikesta epäilyttävästä toiminnasta. Rosvot on saatava takaisin kaltereiden taakse, Kaija Kytä selitti.*

– Onpa outoa. Miksi he kaikki haluavat ulos vankilasta samaan aikaan? Terttu ihmetteli ja väänsi radion ääninäppulaa hiljemmalle.

Silloin jokin raakkui Tertun pihakuudessa.

– Kraak!

Lapset käänsivät katseensa äänen suuntaan ja tihrustivat oksien väliin.

– Kraak! kuului taas.

– Katso, tuolla, kuiskasi Mikko osoittaen korkealle puuhun.

Oksalla istui pieni, laikukas lintu, jolla oli suuret kiukuiset kulmakarvat ja joka piteli pieniä sauvoja siivissään.

– Mikä se on? kysyi Pedro ääntään vaimentaen.

– Väriytyksestä ja asustuksesta päätellen laturaivohemppo, Lilli vastasi ja siristeli silmiään nähdäkseen paremmin.

– Laturaivohemppo! kiljaisi Pedro silmät ymmyrkäisinä. – Ei ole totta! Meidän kuusessa!

Lintu lennähti oksalta kiukkuisesti rääkäisten ja pui samalla nyrkkiin puristettua siipeään.

– Selvä laturaivohemppo, Mikko sanoi. – Sillä oli pienet sauvat ja kaikki.

Lilli kaivoi taskustaan sinikantisen vihon ja avasi sen. Hän kirjoitti siihen jotain.

– Me osallistumme sadan lintulajin haasteeseen, kertoi Lilli ja näytti vihkoaan.

Siihen oli kirjoitettu pitkä lista lintujen nimiä.

– Tässä ovat ne, jotka olemme nähneet, hän lisäsi ja työnsi vihon takaisin taskuunsa.

– Minullakin on spagaattihaaste, Pedro aloitti. – Ajattelin, että perinteisen syntymäpäiväpuheen pitämisen sijasta voisin tehdä spagaatin! Se yllättäisi vieraat!

– Onko sinulla syntymäpäivät? kysyi Mikko.

– On kyllä! huudahti Pedro iloisesti. – Viikon lopussa!

Pedro pomppasi tuolista ylös ja levitti koipensa spagaattiin. Jalkojen ja maan välissä oli vielä kosolti tilaa.

– Katsokaa! kukko kiljaisi ja kaikki taputtivat.

Heistä Pedro taipui vallan mainiosti.

– Me saimme äidiltämme hänen vanhat kiikarinsa lintujen bongausta varten, mutta ne ovat aika huonot. Niissä linssit katsovat eri suuntiin, Mikko selitti.

– Vaikka silloin toki näkee kahteen suuntaan yhdellä kertaa, nauroi Lilli.

– Kop, kop, sanoi möreä ääni portilta.

Poliisipäällikkö Jarmo Taateri seisoj siellä pyöräänsä nojaten, shortseissa ja vaalean lilassa pikeepaidassa, kiikarit kaulassa roikkuen. Lapset ja Terttu tervehtivät Jarmoa iloisesti.

– Lilli ja Mikko! Hauska nähdä teitä jälleen Naakkalassa! Jarmo huudahti. – Tarkoittaako tämä, että kohta on taas tulossa poliisille hommia?

– Tällä kertaa ajattelimme keskittyä vain bongailemaan lintuja, Lilli nauroi.

– Vaikka nämä kaksi tuntien pelkkä lintujen bongailu taitaa jäädä haaveeksi, hekotti Terttu ja katsoi Jarmoa.

– Oletko matkalla jonnekin?

– Olen itse asiassa juuri menossa lammelle tarkkailemaan lintuja. Osallistun nähkääs sadan lintulajin haasteeseen. Minulla on kerättynä jo viisitoista eri lajia, Jarmo kertoi innoissaan.

– Mekin osallistumme! Mikko huudahti. – Meillä on jo neljäkymmentäkaksi lajia havaittuna.

– No mutta! Minähän olen pahasti jäljessä. Toivottavasti lammella on sellaisia lintuja, joita minulla ei vielä ole,

Jarmo hörähti ja istahti pyörän satulaan. – Nähdään taas!

Ja niin hän polkaisi matkaan ja hävisi näkyvistä.

– Katsokaa! Enkö veny jo enemmän kuin äsken! Pedro huudahti, koivet edelleen sojottaen eteen ja taakse.

Lapset nyökyttivät ja Pedro kömpi maasta takaisin tuolille istumaan.

– Minulla olisi teille täydelliset kiikarit lintubongaukseen. Ne ovat vielä ystävälläni Helgalla, Terttu selitti.

– Mutta voimme hakea ne häneltä.

Lapset innostuivat ja halusivat heti tavata Helgan ja hakea kiikarit.

– Voisimme ajella sinnepäin polkupyörillä, sanoi Terttu. – Minulla taitaa olla vielä ne vanhat lastenpyörät ja kypärät tallella ulkovarastossa. Voitte ottaa ne.

Pedro asetteli pyöräilykypärän päähänsä ja hyppäsi Tertun pyörän etutangossa roikkuvaan värikkääseen, punottuun koriin.

– Minne me ajamme? kysyi Lilli.

– Ajetaan rantaan, Terttu vastasi. – Seuratkaa minua.

2. LUKU

HELGAN SAARI

Terttu pyöräili pitkin hiekkaista tietä, ja Pedro hämmästeli etukorissa jokaista eteen tulevaa asiaa.

– Mänty! Koivu! Pupujussi! hän kiljahteli yllättyneenä.

– Miten jokainen näkemäsi asia voi olla niin yllättävä? Olet kai sinä ennenkin puita nähnyt, ihmetteli Terttu, mutta Pedro vain myhäili itsekseen.

He kaarsivat pienemmälle hiekkapolulle, jonka molempia laitoja reunustivat suuret tammet ja vehreät pensaat. Pian lapset näkivät puiden välistä siintävän järven. He ohittivat kyltin, jossa luki ”uimaranta”. Sen suunnalta kantautui kovaa naurunremakkaa ja iloisia kiljahduksia.

Kun he lähestyivät niemennokkaa, Terttu hidasti vauhtia ja pysähtyi lopulta puiden varjoon, aivan järven tuntumaan.

– Perillä, Terttu huikkasi ja Pedro pomppasi koristaan ja marssi ruohonkorsien ja pensaiden läpi näkymättömiin.

Lapset katselivat ympärilleen. Mitä he siinä tekivät?

Ranta oli pöpelikköinen, eikä siitä päässyt kunnolla uimaankaan.

– Jätetään pyörät tähän ja jatketaan matkaa..., Terttu sanoi, kun Pedro kiljahti:

– Täällä on vene!

– Jatkammeko matkaa veneellä? kysyi Lilli, kun he luitsivat polkupyörät toisiinsa.

Terttu nyökkäsi.

He astelivat reippaasti Pedron perään pientä polkua pitkin, joka johti niemen kärkeen. Siellä, kaislikon keskellä, kellui punainen, vanha soutuvene, jonka perässä oli pieni moottori. Pedro tuijotti venettä edelleen nokka auki ja silmät ihmetyksestä pyöreinä.

– Oletko sinä unohtanut meidän veneemme? Terttu kysyi kukolta.

– En tietenkään! Pedro nauroi ja sulki suunsa.

– Mikä tuohon kukkoon on mennyt? Terttu puuskahti.

– Asuuko Helga saarella? kysyi Mikko.

Terttu nyökkäsi ja osoitti kauempana olevaa pientä saarta.

– Onko se tuo saari? kiekaisi Pedro yllättyneenä.

– Olethan sinä siellä käynyt vaikka kuinka monta kertaa, Terttu sanoi.

– Niin olenkin, nauroi Pedro.

– Miksi sitten olit siitä niin hämmästynyt? Mikko ihmetteli.

Pedro viittoili lapsia lähemmäksi.

– Älkää kertoko Tertulle, mutta minä harjoittelen yllätyssyntymäpäiviäni varten, Pedro supisi innoissaan.

– Pidätkö sinä juhlat? Lilli kysyi.

Pedro pudisti päätään.

– En minä, mutta olen aivan varma, että Terttu on järjestämässä minulle yllätysjuhlat, hän selitti. – Ja haluan olla mahdollisimman häkeltynyt, kun saavun paikalle. Sen näköinen, etten olisi koskaan arvannut, että minulle pidetään juhlat.

Lapsia nauratti. Ainoastaan Pedro-kukko saattoi harjoitella yllättynyttä yllätysjuhlia varten.

Terttu irrotti puuhun kiinnitetyn köyden ja veti veneen lähemmäksi.

– Hypätkää kyytiin, hän huikkasi, ja pian kaikki istuivat veneessä.

– Eikä unohdeta näitä, muistutti Terttu ja kaivoi neljät pelastusliivit veneen takaistuimen alta.

Koska ilma oli hieno, päätti Terttu soutaa, ja hän sou-tikin riuskoin vedoin tyynellä järvellä. Auringonvalo kimmelsi kauniisti veden pinnalla, ja siellä täällä kala uis-kenteli pintaan yrittäen napata paha aavistamattoman ötökän lounaaksi. Kauempana kaislikossa näkyi pieni, musta, liikkuva piste.

– Mikä lintu tuolla on? Mikko kysyi tihrustaen auringonpaisteessa ja koettaen nähdä jotain.

– En erota, Lilli sanoi ja yritti varjostaa silmiä kämmenellään.

– Näyttää hiukan discohaapanalta, tuumi Mikko, kun Terttu käänsi veneen nokan kohti lintua ja sousti varovasti lähemmäs.

– On se discohaapana, supisi Lilli.

Linnulla oli värikäs höyhenpeite, joka sojotti sen päässä kuin irokeesikampaus.

– Aivan kuin minä tanssilattialla, Pedro hekotti.

Lilli oli kaivanut vihon taskustaan ja lisäsi linnun luetteloon.

– Naakkala on kesäisin eri lintulajien suosiossa, Terttu sanoi.

– Tämä on niin huikea kaupunki, että kaikki haluaivat tänne! Täällä on järviä, metsiä, kahviloita..., luutteli Pedro.

Helgan saari lähestyi. Se oli suurehko, metsäinen saari, jossa oli kallioiset rannat. Pian veneen keula kopsahti Helgan laituriin. He olivat perillä. Laituriin oli kiinnitetty toinenkin vene. Se oli tummansininen ja sen perässä oli moottori. Pedro kiipesi uimatikkaita ylös ja kaappasi Tertun heittämän köyden. Kukko solmi sen näppärästi kiinni tikkaisiin, ja lapset nousivat veneestä.

Samassa leveän laiturin alkupäässä olevasta laatikosta avautui luukku. Sieltä nousi metalliputki, jonka päässä oli linssi, ihan kuin sukellusveneen periskooppi. Se kääntyili